

11. Педагогическая энциклопедия/ Гд. ред. И.А.Каиров, Ф.Н.Петров и др. – Т.3. – М.: "Советская энциклопедия", 1966. – 880 с.
12. Педагогический словарь в 2-х томах / Редкол.: И.А.Каиров, Н.К.Гончаров, Н.Д.Казьмин и др. – Т1. – М.: Изд-во Академии педагогических наук, 1960. – 774 с. – С. 742-753.
13. Про результати апробації навчальної літератури у 2000/01 навчальному році № 8/1-19 від 26.07.2001. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v1-19290-01>.
14. Садовский В.Н. Основания общей теории систем: Логико-методологический анализ/Вадим Николаевич Садовский. – М.:Издательство "НАУКА", 1974. – 280 с.
15. Українська Радянська енциклопедія. Том 9.-Вид.2.-К.: Гол. редакція УРЕ, 1983.-560 с.-С.46.-Стаття "Початкова школа".
16. Філософський енциклопедичний словник. Довідкове видання / Ред.колегія (голова редколегії) В.І.Шинкарук. – К.: Абрис, 2002. –742с.
17. Філософський словник соціальних термінів. Видання третє, доповнене/ Під заг. ред. проф. В.П.Андрущенко.– Х.: "Р.И.Ф.", 2005. – 672 с.

Физеши О.Й.

НАЧАЛЬНАЯ ШКОЛА КАК СИСТЕМА: ИСТОРИОГРАФИЯ ПОНЯТИЯ

В статье рассматриваются и анализируются в исторической ретроспективе определения понятий "начальная школа" и "начальное образование" в контексте использования системного подхода к их изучению.

Ключевые слова: начальная школа, начальное образование, система, системный подход.

Fizeshi O.J.

ELEMENTARY SCHOOL AS A SYSTEM: HISTORIOGRAPHY CONCEPTS

The paper discusses and analysis in historical retrospective definitions of "primary school" and "primary education" in the context of a systemic approach to their study.

Key words: primary school, primary education, system, a systematic approach.

УДК 373.31(4)

Ярова О.Б.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІЛЕЙ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА РУБЕЖІ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ

Статтю присвячено вивченню трансформації цілей та цінностей початкової освіти в країнах Європейського Союзу на рубежі ХХ-ХХІ століть під впливом економічних, політичних, соціологічних чинників.

Ключові слова: початкова освіта, цілі освіти, цінності освіти, трансформація, Європейський Союз.

Зростаючий сьогодні в освіті акцент на рівності, демократії та основних правах людини знаходить відображення в освітніх цілях, що передбачають всебічний розвиток особистості, з одного боку, і зміцнення національної держави, з іншого. Соціальні умови і численні вимоги, які освіта повинна задовольнити, змінюються прискореними темпами. Така ситуація викликає зміни в масштабі, перспективі та значенні окремо взятих цілей. Як результат, у всіх країнах Євросоюзу цілі базової освіти та обсяг набуття навичок кожного типу були розширені за останній період. Цілі, пов'язані з регіональною політикою в галузі освіти, були змінені в наслідок широкої децентралізації в більшості європейських країн, так само як і ті, що пов'язані з адаптацією школярів до світу в майбутньому (непередбачуваний ринок праці, збільшення міграційного руху).

Зважаючи на той факт, що система освіти у будь-який часовий період є комбінацією минулого (наприклад, спосіб підготовки педагогічних кадрів), теперішнього (діючі

технології оцінювання успішності учнів) та майбутнього (цілі та завдання курикулуму), розуміння цілей і цінностей означає розуміння взаємодії цих складових. Вивчаючи трансформацію цілей освіти, зокрема на початковому щаблі, розуміємо, що вони є відображенням як історико-географічного фону, так і соціально-економічного та політичного контексту розвитку країн.

Питання функціонування початкової школи як системи та соціального інституту в країнах-членах Європейського Союзу аналізуються в дослідженнях Р. Александера (Robin Alexander), Т. Бертрама (Tony Bertram), Т. Боланда (Theo Boland), Дж. Ле Мете (Joanna Le Mets), Ш. О'Доннелл (Sharon O'Donnell), Д. Пеппера (David Pepper), Р. Табберера (Ralph Tabberer), М. Текстора (Martin R. Textor), М. Шуайб (Maha Shuaib) та інших науковців.

Теорії та практиці початкової освіти в зарубіжжі присвячені дослідження багатьох вітчизняних педагогів-компаративістів, серед яких А. Василюк, Л. Волинець, Л. Зязюн, О. Кузнецова, Н. Лавриченко, О. Локшина, О. Овчарук, О. Першукова та ін. Дослідники звертають увагу на структурні особливості початкової школи в Європі (цикли, етапи), обов'язковий шкільний вік, навчальне навантаження учнів та вчителів, зміст початкової освіти, особливості оцінювання успішності молодших школярів. На нашу думку, більш детальне вивчення потребують цілі початкової освіти, бо саме вони виступають ключовим елементом, що визначає структуру системи, інституційну організацію учнів, характер та зміст курикулуму, педагогічні стилі, засоби навчання.

Отже, метою статті є дослідити трансформацію цілей та цінностей початкової освіти в країнах Європейського Союзу на рубежі ХХ-ХХІ століть, визначити загальні підходи до формулювання цілей та цінностей початкової освіти сьогодні. Аналіз досвіду європейської початкової школи дає можливість прогнозувати вектори розвитку початкової освіти в ЄС та визначити напрями вдосконалення української школи.

В останні десятиліття європейська початкова освіта пережила істотні зміни, включаючи реструктуризацію. У своєму розвитку цілі, завдання і цінності початкової освіти зазнали трансформацій. У досліджуваній нами період 1980-х рр. і початку ХХІ століття виокремлюємо такі етапи:

1) 1980-ті рр. – домінуючі у педагогіці та соціології ідеї дитиноцентризму визначають цілі та цінності національних навчальних програм у багатьох європейських країнах;

2) 1990-ті рр. – соціально-економічні проблеми висуваються на перший план, що спричиняє зростання контролю з боку держав і робить нагальною стандартизацію шкільної освіти як інструменту забезпечення її якості;

3) з поч. ХХІ ст. цілі спрямовані на формування в учнів основ грамотності, підвищення рівня успішності, підготовку до життя в мультикультурному суспільстві та в мінливому економічному й виробничому середовищі, що вимагає широкого спектру навичок і компетентностей.

У 80-ті роки в більшості країн Європи у царині освіти спостерігаються дві основні тенденції: значне зростання фінансування освіти та посилення контролю над освітою з боку урядів. Освіта почала відбивати політичний, соціальний та економічний порядок денний урядів. Ці фактори сприяли посиленню централізації та стандартизації освіти, особливо в Англії, яка в кінці десятиліття була названа критиками однією з найбільш централізованих і недемократичних систем освіти в західному суспільстві [11, с. 3].

Державний контроль над освітою мав значний вплив на цілі, завдання та цінності початкової освіти. Хоча деякі країни продовжили або почали розбудову початкової школи на принципах філософії дитиноцентризму, інші зосередилися на економічних результатах освітнього процесу. У Нідерландах, наприклад, серйозна реструктуризація початкової освіти відбулася на початку 80-х років минулого століття у ході реалізації положень Акту про початкову освіту (The Primary Education Act or Wet op het Basisonderwijs – WBO, 1981), в якому зазначалося, що основною метою початкової школи повинно бути задоволення освітніх, емоційних, соціальних і пізнавальних потреб школярів.

Серед цілей початкової освіти WBO також підкреслив важливість:

- організації безперервного процесу розвитку школярів, адаптованого відповідно до прогресу окремого учня;
- забезпечення творчого розвитку учнів;
- надання знань та формування необхідних соціальних, культурних і фізичних навичок для життя у мультикультурному суспільстві [6, с. 277].

У Законі про початкову освіту не лише були перераховані предмети для вивчення у початковій школі, в ньому також було наголошено, що початкова освіта має завданням підготувати дітей до життя у мультикультурному суспільстві.

На відміну від Нідерландів, інші країни, включаючи Сполучене Королівство (Англія, Шотландія) та Німеччину, більше опікуються потенційним економічним ефектом освіти. Причиною зміни поглядів на суспільну роль освіти став економічний спад у країнах Європи після нафтової кризи 70-х років. Англія Законом про реформу освіти (*The Education Reform Act, 1988*) запроваджує свій перший Національний курикулум (*National Curriculum*), який хоча і визначав цілі та цінності імпліцитно, проте був чітко сфокусований на підвищенні успішності учнів у сфері мовної, математичної та природничо-наукової грамотності. Національний курикулум також підкреслив роль освіти, починаючи з самих ранніх етапів, у підготовці підростаючого покоління до гнучкого ринку праці, забезпеченні духовного, культурного та фізичного розвитку дітей.

У цей же період, також визнаючи роль освіти у підготовці учнів до активного суспільного життя, Швеція включає викладання громадянознавства до завдань початкової освіти, а в Шотландії затверджується План дій (*The Scottish Action Plan, 1983*), зосереджений на індивідуалізації навчання та підвищенні позитивного економічного впливу освіти.

Реформа освітніх цілей в Іспанії починається з прийняття у 1985 році Органічного закону про освіту (*la Ley Orgánica del Derecho a la Educación – LODE*), що став відповіддю на зміни в соціально-політичній структурі країни та забезпечив коригування цілей на основі нових демократичних принципів, прав та обов'язків громадян, встановлених Конституцією.

Загальні цілі базової освіти уточнюються в Органічному законі про організацію системи освіти (*la Ley de Ordenación General del Sistema Educativo – LOGSE, 1990*) та передбачають:

- всебічний розвиток особистості учня;
- освіту із збереженням прав і основних свобод, ґрунтуючись на демократичних принципах співіснування;
- навчання задля активної участі у громадському та культурному житті;
- набуття інтелектуальних навичок і методів праці, а також естетичних, історичних, технічних і наукових знань;
- освіту з повагою до мовного та культурного плюралізму Іспанії;
- виховання в дусі миру та солідарності між країнами [7, с. 124].

Мета початкової освіти Іспанії у цей період – надати всім дітям загальну базову освіту, що охоплює ознайомлення з основними культурними концептами, розвиток навичок усного мовлення, читання, письма і рахунку, а також формування автономії учнів.

У Греції Закон 1566/1985, який діє і сьогодні, визначив структуру та функціонування початкової та середньої освіти, процедуру розробки нового курикулуму й створення відповідних нових підручників. Згідно з Законом 1566/1985 початкова школа країни має завданням багатогранний інтелектуальний та фізичний розвиток учнів. Зокрема для даного освітнього рівня визначені такі цілі:

- надати навчальному процесу творчого характеру;
- створити механізми, що допоможуть учням засвоїти знання, поліпшити своє фізичне і психічне здоров'я, рухові навички;
- поступово перевести учнів від сенсорного сприймання дійсності до абстрактного мислення;
- навчити правильно використовувати усну та писемну форми мови;

- ознайомити з моральними, релігійними, національними та іншими цінностями та організувати їх в моральну систему;
- розвивати естетичний бік особистості молодшого школяра, вміння оцінювати твори мистецтва, здатність самовираження за рахунок власних художніх витворів [9].

Найбільш суттєві та важливі освітні реформи, що відбулися в Італії в період 1980-90-х рр., торкнулися саме початкової ланки, зокрема курикулуму (Постанова Президента № 104 від 12 лютого 1985 р.) та методів організації навчання (Закон № 148 від 5 червня 1990 р.). Ці реформи реструктуризували початкову освіту і визначили головними її цілями "освіту для всіх" та "культурну грамотність". У Статті 3 Конституції Італії також підкреслюється, що як один із шаблів соціалізації, важливої для розвитку особистості дитини, початкова освіта сприяє значною мірою "усуненню економічних і соціальних перешкод, що обмежують свободу і рівність громадян і таким чином стоять на шляху повноцінного розвитку людини" [7, с. 157].

Приклад Австрії демонструє дещо інший підхід до реформування системи національної освіти. З моменту прийняття у 1962 р. Закону про освіту (*Basic Act on School Organisation*), основні положення якого діють і сьогодні, в Австрії впродовж наступних 40 років не відбулося жодної радикальної шкільної реформи, крім безперервного процесу внесення поправок, порівняльний аналіз яких демонструє соціальні, організаційні та педагогічні зміни.

Поправка до курикулуму 1986 р. стала останньою великою "реформою" у формуванні системи початкової освіти Австрії, ґрунтуючись на принципах дитиноцентризму, діяльнісному підході в навчанні, спільній початковій освіті для всіх учнів (поширення інклюзії), педагогічній допомозі (корекційне навчання), інтеграції дошкільної та початкової освіти, упровадженні інноваційних дидактичних підходів, міжкультурному навчанні.

Серед цілей експериментів на рівні початкової освіти, які проводилися в кінці 1980-х і в 1990-х рр. спочатку в окремих школах у столиці, а пізніше у федеральних землях Австрії, наступні [7, с. 193-195]:

- 1) усунення випадків передчасної селекції та необ'єктивного оцінювання здібностей і можливостей дітей при визначенні рівня і профілю їхнього подальшого навчання;
- 2) скорочення практики повторення навчального року;
- 3) зменшення кількості учнів у класі з метою адекватного розвитку їхніх індивідуальних здібностей та інтересів;
- 4) удосконалення методів і засобів своєчасної допомоги тим дітям, які мають значні проблеми з невиконанням шкільної програми;
- 5) підвищення ефективності навчання шляхом його інтенсифікації та комп'ютеризації;
- 6) обов'язкове вивчення школярами правил безпеки дорожнього руху;
- 7) розвиток іншомовного мовлення на основі комунікативного методу;
- 8) створення правових передумов для використання різних програм навчання, їх постійного вдосконалення із збереженням "ядра", як це практикується в Європі;
- 9) підтримка тісної співпраці між учителями та батьками для ефективного менеджменту школи та організації якісного навчання;
- 10) реалізація програм навчання німецької мови та рідної мови для дітей іммігрантів та представників різних етнічних груп;
- 11) міжкультурне навчання задля забезпечення рівних можливостей та виховання толерантності;
- 12) удосконалення системи спеціальної освіти, застосування нових методів соціалізації дітей з особливими потребами.

Таким чином, Австрія може бути прикладом ретельного збереження традицій, закріплення вирішальної ролі держави в організації та регулюванні освіти молодих поколінь, гуманістичного і демократичного характеру освіти.

Цілі, завдання та цінності початкової освіти в 1990-ті роки в переважній більшості країн Євросоюзу зосереджені на реструктуризації та реорганізації початкової освіти та

введенні шкільної інспекції. Акцент на підвищенні стандартів щодо мовної, математичної та природничо-наукової грамотності зберігається, в той час як зростає важливість громадянської освіти, яка також фігурує як ціль у більшості країн ЄС на даному етапі.

У 1999 році Департамент з питань освіти та зайнятості (*Department for Education and Employment – DfEE*) видає "Національний курикулум: Посібник для вчителів початкових класів Англії. Ключові етапи 1 і 2" (*National Curriculum. Handbook for Primary Teachers in England. Key Stages 1 and 2*), в якому вперше експліцитно визначені цілі, цінності та завдання початкової освіти, що врахували бажання уряду підвищити продуктивність учнів та сприяти їхньому духовному, моральному, соціальному, культурному і фізичному зростанню. Освіта також розглядається як інструмент забезпечення рівних можливостей для всіх членів суспільства, здорової та справедливої демократії, продуктивної економіки та сталого розвитку[13].

Задля досягнення поставлених цілей освіта повинна просувати такі цінності, як чесність, довіра, почуття обов'язку, поцінування родинних та інших відносин, суспільна активність, екологічна свідомість.

У новому курикулумі базової освіти Швеції, виданому Міністерством науки та освіти у 1994 році, визначені дві групи цілей: "цілі для досягнення" (*goals to attain*) та "цілі, до яких прагнути" (*goals to strive for*). Цілі першої групи сфокусовані на досягненні високих академічних показників у різних галузях, включаючи мовну і математичну грамотність, науки, комунікативні навички, громадянську освіту та історію. Група цілей курикулуму "цілі, до яких прагнути" (*goals to strive for*) передбачає розвиток у школярів інтересу до навчання, критичного мислення, навичок працювати самостійно і в команді. Згідно з новим рамковим курикулумом школі відводиться провідна роль у формування в учнів тих цінностей, на яких ґрунтується шведське суспільство, а саме: демократичних поглядів, недоторканості людського життя, індивідуальної свободи всіх людей, гендерної рівності й толерантності [12].

У Німеччині масштабні педагогічні реформи 90-х років мали завданням реалізувати навчання молодшого школяра з урахуванням принципів дитиноцентризму в крос-дисциплінарному контексті. Угода 1994 року Постійної конференції міністрів освіти і культури 16 німецьких земель (*Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland – KMK*) визначила основні функції та цілі навчання в початковій школі, обумовлені її роллю в системі шкільної освіти, а саме:

- методично забезпечити перехід від гри як основного виду навчальної діяльності дітей у дошкільний період до більш систематичного шкільного навчання;
- адаптувати форму і зміст навчальних програм для задоволення освітніх потреб і можливостей окремих учнів;
- забезпечити основу для наступного рівня навчання (середня освіта), а також упродовж усього життя;
- розвинути соціальні навички, пропонуючи учням ситуації для формування моделей соціальної поведінки;
- заохочувати критичне і незалежне мислення учнів, а також забезпечити досвід взаємодії з іншими людьми;
- сприяти віднаходженню власного стилю навчання та шляху у житті [8].

У Нідерландах переглянутий Акт про початкову освіту (*The Primary Education Act – WPO, 1998*) наголошує на комплексному підході до розвитку дітей. *WPO* вводить поняття "адаптивної освіти" та підкреслює завдання школи враховувати можливості та потреби дитини, приділяючи основну увагу їй самій, а не змісту навчальних дисциплін або формальній структурі освіти.

У ХХІ столітті цілі, завдання та цінності освіти, у тому числі початкової, формулюються під впливом як економічних і соціальних тенденцій розвитку європейських суспільств, так і з урахуванням принципів особистісно зорієнтованого навчання, що стає домінуючою освітньою філософією даного періоду. Країни Євросоюзу, як і раніше,

зосереджені на підвищенні стандартів, вихованні громадянськості та мультикультуралізму, збільшуючи акцент на активності учня в навчанні, його безпеці, здоровому способі життя та сталому розвитку.

На початку XXI-го століття Англія розробила свій перший курикулум початкової освіти, який чітко визначає цілі, завдання і цінності даного освітнього шабля. Крім стандартизації початкової освіти національні стратегії "Досконалість і задоволення: навчання у початковій школі" (*Excellence and enjoyment: learning and teaching in the primary years*, 2003) та "Кожна дитина важлива: зміни для дітей" (*Every child matters: change for children*, 2003) передбачають створення здорового та безпечного навчального середовища, врахування індивідуальних потреб учнів [3].

У 2004 році "П'ятирічна стратегія для дітей та учнів" (*Five Year Strategy for Children and Learners*) робить акцент на підвищенні рівня досягнень. Початкова освіта покликана забезпечити:

- реалізацію високих стандартів у читанні, письмі, рахунку та максимальний прогрес для кожної окремої дитини;
- індивідуальний супровід кожної дитини, у тому числі учнів із особливими освітніми потребами, обдарованих і талановитих дітей та дітей, для яких англійська мова є нерідною;
- розробку збагачених за змістом навчальних програм;
- створення умов для співробітництва між батьками і школою;
- розширення послуг для батьків у позаурочний час (через так звані "розширені школи");
- функціонування шкіл із здоровим та екологічним середовищем;
- розв'язання проблеми неуспішності в початковій школі [4].

Продовженням обраного курсу щодо реформування початкової освіти у напрямі підвищення стандартів навчання у 2006 році стала "Рамка мовної та математичної грамотності для початкового рівня" (*Primary Framework for Literacy and Mathematics*). Завданнями документу було визначити шляхи забезпечення якості викладання на рівні МСКО 1 з гарантованим досягненням високих стандартів читання та рахунку всіма молодшими школярами, узгодити зміст навчання та сприяти наступності всередині та між освітніми етапами [5].

У Шотландії упровадження "Курикулуму для досконалості" (*A Curriculum for Excellence*, 2004) для всіх учнів віком від трьох до вісімнадцяти років націлене на формування успішних і впевнених у собі особистостей, відповідальних громадян. Головними цінностями в курикулумі називаються мудрість, справедливість, співчуття і чесність [2].

У національних курикулумах Нідерландів і Швеції акцентується важливість дотримання в початковій освіті принципів особистісно зорієнтованого навчання та продовження пізнавального, творчого, соціального та емоційного розвитку учнів у новому тисячолітті. На освіту покладається відповідальність за підготовку дітей до активної позиції в суспільстві та включення в економіку й адаптацію до постійних змін.

Одним з ключових напрямів реформування освіти в Нідерландах в останні роки є підтримка інклюзії учнів з особливими потребами у масову школу. У цьому контексті та із сильним акцентом на особистісно зорієнтованій освіті "Посібник для батьків та опікунів 2001-2002" (*Primary School: a Guide for Parents and Carers 2001-2002*) визначає такі основні цілі початкової освіти, як:

- отримання учнями знань;
- формування в молодших школярів необхідних навичок;
- розуміння освітніх потреб учнів для життя у сучасному суспільстві;
- урахування особливостей мультикультурного суспільства в Нідерландах;
- заохочення інтелектуального, творчого, соціального та емоційного розвитку учнів [11, с. 24].

Європейська інтеграція, розширення автономії навчальних закладів, розвиток сучасних концептуальних ідей щодо формування змісту освіти та соціальне замовлення суспільства істотним чином впливають на характер і зміст реформ шкільної освіти у Франції на початку XXI століття. Означені процеси зумовили активне впровадження інформаційних технологій у навчальний процес, удосконалення навчання іноземних мов, починаючи з початкової школи, включення знань про Європу та світ у зміст шкільних предметів, формування демократичних цінностей в учнів.

Початкова школа Франції на сучасному етапі повинна забезпечити досягнення таких цілей, як:

- створення рівних освітніх можливостей для всіх дітей;
- реорганізація шкільного режиму, зменшення навчального навантаження на учнів;
- систематичний перегляд шкільних програм щодо оновлення змісту;
- задовільне оволодіння базовими навичками всіма учнями;
- зменшення кількості невстигаючих учнів, розв'язання проблеми другорічництва шляхом організації адаптованого супроводу;
- посилення ролі самого учня в навчально-виховному процесі, активізація освітнього впливу спільноти і навчального (що створюється школою) середовища;
- допомога учням щодо успішної інтеграції у французьке суспільство [1].

Такі цінності, як соціальна ефективність і адекватність, рівноправність, демократизм і гуманізм, стають керуючими принципами французької освітньої політики у XXI столітті.

У будь-який історичний період освітні цілі, для початкової ланки зокрема, формуються залежно від зовнішніх чинників, які за своєю природою можуть мати економічний, політичний, соціологічний, освітній, філософський або комбінований характер.

Трансформація цілей початкової освіти в країнах Європейського Союзу на рубежі XX-XXI століть призводить до акцентуації важливості забезпечення високого рівня мовної (рідна, нерідна, іноземна мови), математичної та природничо-наукової грамотності молодших школярів разом із розвитком громадянської освіти й виховання, освіти здоров'я та освіти миру.

Проблема прав людини і дитини як одна з найактуальніших тем на національному і міжнародному рівнях ставить перед початковою школою завдання інформування молодших школярів та їхньої орієнтації в громадянському суспільстві.

Прищеплення учням толерантності, відчуття міжкультурної спільності, поваги до національностей і культур розглядається сьогодні чи не найважливішим завданням початкової школи у контексті розвитку європейської інтеграції та єдиного освітнього простору.

Крім морального й духовного розвитку на початкову школу в Євросоюзі покладена відповідальність і за фізичне здоров'я молодших школярів. Закладені у початковій школі основи фізичного здоров'я як найголовнішої цінності життя виступають гарантом психічного і соціального благополуччя дорослої людини.

Таким чином, характер цілей початкової освіти в країнах Європейського Союзу у XXI столітті визначається її місією – створити найсприятливіші умови для розвитку особистості дитини, дати базові знання і сформувати навички, необхідні для успішної соціалізації та входження у світ дорослих.

Цілі та цінності початкової освіти сьогодні у країнах ЄС демонструють більше схожості, ніж відмінностей. Визнаючи особистісно зорієнтоване та розвивальне навчання як домінуючу педагогіку в початковій школі на сучасному етапі, цілі початкової освіти, перш за все, відображають економічні та соціальні виклики європейських суспільств.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Папіжук В. О. Реформування змісту загальної середньої освіти у Франції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 "Загальна педагогіка та історія педагогіки" / В. О. Папіжук. – Житомир, 2011. – 20 с.

2. A Curriculum for Excellence : The Curriculum Review Group. – Edinburgh : Scottish Executive, 2004. – 18 p.
3. DfES (Department for Education and Skills). Every child matters. Green paper. Presented to Parliament by the Chief Secretary to the Treasury by Command of Her Majesty, September 2003. – Norwich : The Stationery Office, 2003. – 112 p.
4. DfES (Department for Education and Skills). Five Year Strategy for Children and Learners. Presented to Parliament by the Secretary of State for Education and Skills by Command of Her Majesty. July 2004. – London : Crown, 2004. – 110 p.
5. DfES (Department for Education and Skills). Primary Framework for Literacy and Mathematics. Primary National Strategy. – Norwich : The Stationery Office, 2006. – 136 p.
6. Education in a Single Europe / edited by Colin Brock, Withold Tulasiewicz. – 2nd ed. – London : Routledge, 2002. – 432 p.
7. EURYDICE (The Information Network on Education in Europe). A Decade Of Reforms At Compulsory Education Level In the European Union (1984-94). – 315 p.
8. КМК (1994). Empfehlungen zur Arbeit in der Grundschule [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kmk.org>
9. Law 1566/1985. Structure and operation of primary and secondary education and other provisions // Government Gazette 167 / issue A' / 30-9-1985. – P. 2547-2612 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Greece:Legislation#anchor5_1566
10. NFER. Le Métais J. Values and Aims in Curriculum and Assessment. Frameworks. March 1997 / Joanna Le Métais. – SCAA, 1997. – 27 p.
11. Shuayb M. Aims and Values in Primary Education: England and other Counties. Primary Review Research Survey ½. Interim Report / Maha Shuayb, Sharon O'Donnell. – Cambridge : The Primary Review, 2008. – 38 p.
12. Sweden. Ministry of Education and Science. Curriculum for Compulsory Schools (Lpo 94). – Stockholm : Ministry of Education and Science, 1994. – 18 p.
13. The National Curriculum. Handbook for Primary Teachers in England. Key Stages 1 and 2. – London : DfEE, QCA, 1999. – 192 p.

Яровая Е.Б.

*ТРАНСФОРМАЦИЯ ЦЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СТРАНАХ
ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА НА РУБЕЖЕ XX-XXI ВЕКОВ*

Статья посвящена изучению трансформации целей и ценностей начального образования в странах Европейского Союза на рубеже XX-XXI веков под влиянием экономических, политических, социологических факторов.

Ключевые слова: начальное образование, цели образования, ценности образования, трансформация, Европейский Союз.

Yarova O.B.

*TRANSFORMATION OF AIMS IN PRIMARY EDUCATION IN THE EUROPEAN UNION AT THE
TURN OF XX-XXI CENTURIES*

The paper studies the transformation of the goals and values in primary education in the European Union at the turn of XX-XXI centuries under the influence of economic, political, and sociological factors.

Key words: primary education, educational aims, educational values, transformation, the European Union.